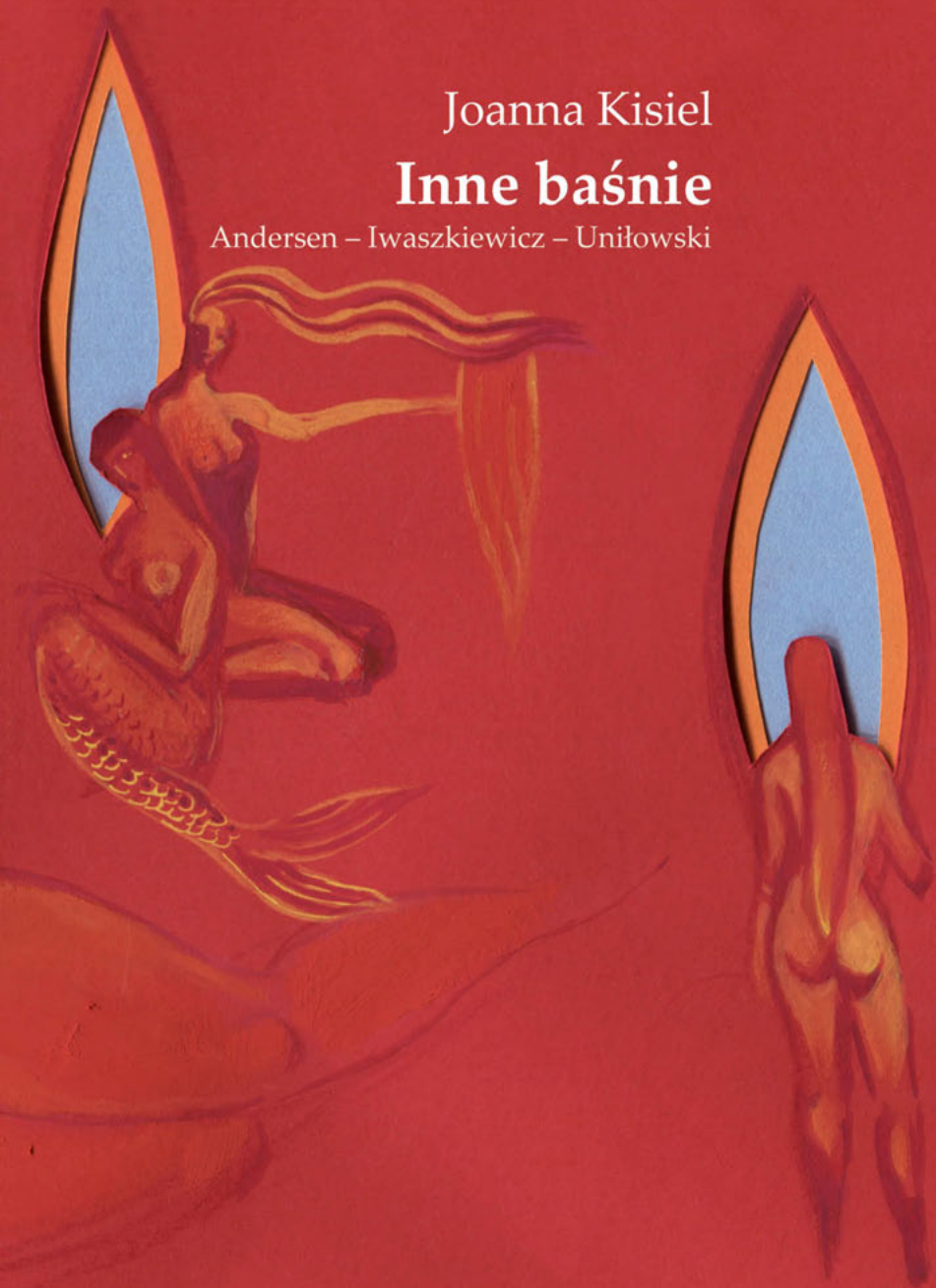

Joanna Kisiel

Inne baśnie

Andersen – Iwazkiewicz – Uniłowski

UNIWERSYTET ŚLĄSKI
WYDAWNICTWO

Wśród możliwych modeli lektury: psychologicznej i autobiograficznej, realistycznej i środowiskowej jest – jak się zdaje – miejsce i na taką, która poszukuje symbolicznej wykładni losu bohaterów. Ta dopuszcza opcję skorzystania z wypowiedzi baśni. Opowieści o zagubionym Kayu i idącej mu na ratunek Gerdzie, o Wiktorze Rubenie odkrywającym swoją osobność w spotkaniach z pannami z Wilka i Lucjanie Salisie, oddzielonym od życia i kobiet barierą wstępu, spotykają się wówczas na tym samym poziomie ponadgatunkowej fabuły. Ma ona wymiar literackiej baśni o zderzeniu tego, co męskie, i tego, co kobiece, lecz zetknięcie się tych odrębnych światów, które w idealistycznej utopii powinny się dopełniać, przybiera formę zaburzonej harmonii, konfrontacji, kosmicznej katastrofy, stanu zagrożenia i wrogości. Kay, Ruben i Salis w tej perspektywie mogą okazać się w podobnym stopniu bohaterami baśni. Innych baśni.

Inne baśnie

Andersen – Iwaszkiewicz – Uniłowski

Joanna Kisiel

Inne baśnie

Andersen – Iwaszkiewicz – Uniłowski

Recenzentka
Agata Zawiszewska

Spis treści

Inne baśnie? / 7

Moc Gerdy

O *Królowej Śniegu* Hansa Christiana Andersena

- Bohaterki egzystencji / 15
- Zwierciadło rozumu / 20
- Uwiedzenie Kaya / 22
- Więzień lodowych miraży / 25
- Dorastanie Gerdy / 30
- Języki świata / 33
- Pokusy obfitości / 34
- Przypadki kobiecego losu / 38
- Koło życia / 42

Cień Sinobrodego

O *Pannach z Wilka* Jarosława Iwaszkiewicza

- Wiktor Sinobrody? / 47
- Tanatos nad Erosem / 51
- Wilk wśród owiec / 56
- Kalkulacje niechęci / 62
- Książę dystansu / 70
- Dwie twarze Wiktora / 73
- Skorupa lęku i agresji / 75
- Puste spotkania / 80
- Wyspa syren? / 82
- Trucizna Sinobrodego / 84

Topografia wstrętu

O *Wspólnym pokoju* Zbigniewa Uniłowskiego

- Młodość i gruźlica / 93
- Poligon niechcianej bliskości / 96

Co jest wstrętne? /	99
Scena wstrętu /	103
Piękna choroba? /	109
Ciężar i groza matki /	112
Krwotok i „wymiot” /	119
Życie miłosne /	123
Cierpienia mizoginii /	125
Wnętrze trumny /	132
Bibliografia /	135
Nota bibliograficzna /	139
Indeks osobowy /	141
Summary /	145

Inne baśnie?

W tradycyjnej baśni, rodem z kultury patriarchalnej, kobieta stanowi część nagrody wojownika, rycerza, księcia, a nawet głupiego Jasia, który w wyniku niezwykłych zasług może w szczególnych okolicznościach zostać królem. Zdobyć panowanie nad krajem i królowną za żonę oznacza kres drogi mężczyzny, resztę – jak wiadomo – kryje enigmatyczna formuła: „żyli długo i szczęśliwie”. Z perspektywy zdobywcy nagrody dopełnienie losu bohatera odbywa się bezkolizyjnie oraz ostatecznie, szczęście małżeńskie wieńczy dzieło, kobieta i mężczyzna pasują do siebie jak cudownie odnalezione elementy układanki. Mężczyzna jest nieodmiennie stroną aktywną: poznaje, działa, zdobywa; bierność kobiety skazuje ją natomiast na zajęcie odpowiedniego miejsca w męskim świecie, dopasowanie się do niego po sennym, pasywnym oczekiwaniu na przybycie księcia. Połączenie się mężczyzny i kobiety węzłem małżeńskiego szczęścia oznacza koniec baśniowej historii.

W opowieściach, które spotkały się w tej książce, jest zgoła inaczej. Każda z nich – *Królowa Śniegu* Hansa Christiana Andersena, *Panny z Wilka* Jarosława Iwaszkiewicza i *Wspólny pokój* Zbigniewa Uniłowskiego – opowiada na swój sposób o nieprzewidywalnej obcości mężczyzn w świecie kobiet, o dystansie i odrzuceniu, niebezpiecznej fascynacji, niechęci, a także wstręciu. Kay uwiedziony przez Królową Śniegu, Wiktor Ruben powracający po latach do Wilka czy Lucjan Salis umierający na gruźlicę w ciasnym piekle „wspólnego pokoju” – to pod pewnymi względami bohaterowie do siebie podobni, pojawiający się w różnych

fabularnych wariantach, zawsze jednak osobni, chłodni emocjonalnie, wyobcowani. Jakże inni od kobiet, które im towarzyszą, egotyczni, zamknięci we własnym świecie, gotowi ulec jedynie niepokojącej fascynacji demoniczną i w gruncie rzeczy pustą formą kobiecości. Królowa Śniegu, porywająca Kaya z bezpiecznego kręgu domowego życia, fantazmat zmarłej Feli, nawiedzający wyobraźnię Rubena jako najbardziej pożądaney panny z Wilka czy wyrachowana panna Leopard, prowadząca z Lucjanem cyniczną, erotyczną grę – tylko takie zimne piękności są w stanie zafascynować uwagę męskich bohaterów, czasem aż do samozatrąty (*casus* Kaya), czasem do wyniszczającej granicy pożądania i wstrętu (*casus* Salisa).

Świat kobiet – bogaty, barwny i intensywny w *Królowej Śniegu* i *Pannach z Wilka*, nie zdoła właściwie uzyskać dostępu do głębokich męskich emocji, chociaż fabuła opowieści każdorazowo została tak skonstruowana, że przygoda głównego bohatera rozgrywa się w rzeczywistości pozbawionej innych mężczyzn, wystawia go na konfrontację z żywiołem kobiecości. Młodzieńcy Kay ulegnie przy pierwszej próbie zaproszeniu do lodowej krainy, Wiktor Ruben, za którym stoi bagaż typowo męskich doświadczeń (wojna, obóz jeniecki, zarządzanie folwarkiem) rozważy wszystkie możliwości, które otwiera przed nim witalna kobiecość „panien z Wilka”, by przekonać się o całkowitej obcości ich świata. To dlatego najbliższym mu będzie do zmarłej przed laty Feli. We *Wspólnym pokoju* tylko pozornie jest inaczej. Męska społeczność lokatorów mieszkania na Nowiniarskiej to w gruncie rzeczy chłopcy, pozbawieni ojców, poddani władzy nadmiarowych matek, niedojrzali, nieodpowiedzialni, wypełniający jałowe życie sztubackimi wygłupami. Co gorsza, umierają jeden po drugim, podczas gdy kobiety trwają niejako wbrew metryce, instynktownie wczepione w życie, a na scenie powieści do nich należy ostatnie słowo.

Każdy z bohaterów w jakimś sensie odwraca się od życia: Kay odchodzi do krainy wiecznego śniegu, dotknięty

obsesją śmierci Ruben odrzuca niepokromioną witalność wilkowskich panien, Salis umiera na śmiertelną chorobę, trawiony dodatkowo nieodpartym i wszechobejmującym wstrętem. Każdemu jednak została dana szansa na nawiązanie z życiem głębszej więzi. Ocalenie Kaya dokonuje się bez jego udziału dzięki odwadze i determinacji Gerdy, Wiktor powraca do miejsca i kobiet z czasów swojej młodości, by jeszcze raz zdecydować o własnym losie, ostatnią szansę na poczucie smaku życia przynosi Lucjanowi miłość i oddanie Teodozji. Nie możemy mieć pewności, że Kay odnalazł szczęście u boku Gerdy, od której wcześniej odszedł w mroźną i jałową krainę Królowej Śniegu. Cudowne zakończenie baśni oznacza tylko spełnienie marzeń i dążeń dziewczynki. Ani Ruben, ani Salis nie zdołali poczuć (wzbudzić?) w sobie miłości, choć ich udziałem stały się przelotne, krótkotrwałe pragnienia i iluzje. Wspólnym rysem bohaterów trzech opowieści, przypominanych w tej książce, jest dojmująca samotność.

Kay, Wiktor i Lucjan zdają się nie należeć do żadnej wspólnotowej rzeczywistości. Pozbawieni wsparcia w męskim świecie, nie odnajdują się też wśród kobiet, skazani na siebie i własną dotkliwą osobność. Ich inność działa na kobiety, wśród których wzbudzają afekty nieporównanie większe niż przypisane męskim bohaterom możliwości emocjonalnej odpowiedzi na kierowane ku nim zainteresowanie i uczucia. Kay i Ruben bronią się przed nimi niechęcią i agresją, dyskredytującą kochające ich osoby, Salis odgradza się od nich barierą wstrętu. Częstka Sinobrodego działa w jakiejś mierze w każdym z nich. Kayowi Gerda wyda się brzydka, gdy płacze z troski o niego, a bajki dobrej babci – nudne, Ruben nie pominie żadnej skazy na uroku wilkowskich panien i złośliwie je w myślach skomentuje, Salis w każdym spotkaniu dozna zawodu, wydany niszczącej mieszance jednoczesnej uległości i agresji, zamkniętych w zaciśniętej pięści pod kołdrą. Inność, efekt oddzielenia, pasywna agresja i bezwolność wobec losu charakteryzują tę

formę męskości, do której każdorazowo odsyłają bohaterowie Andersena, Iwaszkiewicza i Uniłowskiego.

W różnym stopniu włada nimi postawa lękowa, niemożność podjęcia decyzji, wycofywanie się ze świata. Paradoksalnie, największe powody do obaw ma zawadiacki Kay, o którego historii dwukrotnie decydują kobiety, on zaś bezwolnie poddaje się najpierw uprowadzeniu przez Królową Śniegu, potem ocaleniu przez Gerdę. W baśni nie ma własnego życia, opuszcza lodowy pałac, by zająć miejsce u boku swojej oswoobodzicielki, wypełnić rolę przeznaczoną mu przez jej marzenie i wytrwałe działanie. Gdy Kay poddaje się woli kobiet, Wiktor skraca swój urlop w Wilku z obawy, by nie zostać tam na zawsze, przeświadczony o witalnej sile kobiet. O losie Lucjana decyduje poza nim śmiertelna choroba i tu jednak obawa, by nie zostać pochłoniętym przez otaczający go świat, znajduje jedyną linię obrony w erupcji wstępu.

Każdorazowo proporcje słabości i siły rozkładają się w przywołanych opowieściach nierównomiernie, nad męską niemocą, uległością, niezdecydowaniem i chorobą dominuje moc kobiet, ich stanowczość i determinacja, skuteczność, witalność i sztuka trwania. Niepewna męskość kiełkuje w cieniu bujnej kobiecości, która nie tylko narzuca swoją wolę, ale także zagraża odrębności i wyrazistości męskiego podmiotu. Jego odpowiedzią bywa chwilowy bunt i niebezpieczna przygoda, zamrożenie emocjonalne, bariera obcości, bierna agresja, niechęć, aż w końcu wstępu. Wycofywanie się mężczyzn z kobiecego świata skutkuje poczuciem nieokreślonego braku, świadomością bezprzedmiotowej utraty, rezygnacją i smutkiem, pozostanie w nim skazuje na poddanie się władzy kobiet. Przed nią ucieka wybierający samotność Ruben, umierający Salis w obronie własnej sięga po oręż wstępu.

Trzy interpretacje, przedstawione w tej książce, składają się – w moim przekonaniu – w spójną opowieść, której celem nie jest wszakże diagnoza męskiej słabości w kon-

frontacji z kobiecą siłą. Byłaby to aż nadto uproszczona odpowiedź na rozpoznanie męskiej dominacji w patriarchalnym świecie. Każdy z wybranych utworów literackich poddałam hermeneutycznemu czytaniu osobno, dopiero później okazało się, że ich spotkanie w przestrzeni mojej lektury stało się nieuniknione, bo w zaskakujący sposób dopowiadają się wzajemnie, korespondują z sobą, oświetlają się i interpretują.

Nadrzędna opowieść, o której tu mowa, dotyczy pewnej formy męskości, biernej, wycofanej, niepewnej i lękowej, doświadczającej obcości kobiecego świata, zarówno w stanie fascynacji, jak i odrzucenia, w afektach pożądania, niechęci i wstrętu. Kobiecość natomiast jawi się jako głęboko zanurzona w życiu, gotowa podjąć jego wyzwania i trudy, niezagrożona w swojej odrębności i trwaniu, otwarta i wychodząca naprzeciw cofającej się przed jej ekspansją męskości. W świecie trzech poddanych analizie narracji paradoksalnie kobiety są pełne, a nawet nadmiarowe, natomiast mężczyźni doświadczają wielokrotnionego braku, kobiety zakorzeniają się w istnieniu, a mężczyźni dotykają zaledwie jego powierzchni, oddzieleni od niego niewidzialną szybą. W końcu, żywioł kobiecy zdaje się tożsamy z istotą życia, gdy w świadomości męskiej dzieje się ono gdzieś indziej, mija niepostrzeżenie, sytuując męskich bohaterów poza swym głównym nurtem.

Baśń Andersena, opowiadanie Iwaszkiewicza i powieść Uniłowskiego zestawione z sobą poddają się lekturze poszukującej miejsc wspólnych tych jakże różnych genologicznie i stylowo opowieści. Młodość Kaya w pałacu Królowej Śniegu, nagła świadomość Wiktora, który zrozumiał, że skończyło się lato i zaczyna już schodzić ku nicości białego morza, oraz umieranie Lucjana w poczuciu całkowitego oddzielenia od świata, niezależnie od wieku bohaterów układają się w sekwencje odpowiadające etapom życia wyobrazonego mężczyzny. Na każdym z nich – dojmująca samotność, poczucie wyobcowania i braku przynależno-

ści, doświadczenie zamrożonego istnienia, które przenika tchnienie śmierci.

Reakcje niechęci i odrzucenia, obcości i wstrętu w warstwie symbolicznej mają znaczenie odwrócenia się od życia i przyjęcia szczególnej optyki, będącej skutkiem tego ruchu. Baśń genialnego pisarza z Odense objaśnia tę zmianę widzenia i odmowę udziału we wspólnym świecie ludzkich spraw odłamkiem czarodziejskiego zwierciadła, który wpadł do oka i zmienił serce Kaya w sople lodu. Czy podobny odłamek utkwiał w oku i sercu Rubena, jeśli nie zmieniła go wojna, a osobny, zamknięty w sobie i chłodny emocjonalnie był już wcześniej? Czy z tego samego powodu śmiertelnie chory Lucjan Salis nie doświadczył ani przez chwilę ulotnej wartości przedwcześnie i pospiesznie umykającego mu życia, którego cena jawi się podobno dopiero w utracie?

Wśród możliwych modeli lektury: psychologicznej i autobiograficznej, realistycznej i środowiskowej jest – jak się zdaje – miejsce i na taką, która poszukuje symbolicznej wykładni losu bohaterów. Ta dopuszcza opcję skorzystania z podpowiedzi baśni. Opowieści o zagubionym Kayu i idącej mu na ratunek Gerdzie, o Wiktorze Rubenie szukającym swojej drogi wśród panien z Wilka i Lucjanie, ściganym przez śmiertelne fatum swojej matki, za jego sprawą oddzielonym dotkliwie od życia i kobiet, spotykają się wówczas na tym samym poziomie ponadgatunkowej fabuły. Ma ona wymiar literackiej baśni o zderzeniu tego, co męskie, i tego, co kobiece, lecz wzorem wielu baśni Andersena nie musi się kończyć dobrze. Zetknięcie się odrębnych światów, które w idealistycznej utopii powinny się dopełniać, przybiera formę zaburzonej harmonii, konfrontacji, kosmicznej katastrofy, stanu zagrożenia i wrogości. Kay, Ruben i Salis w tej perspektywie mogą okazać się w podobnym stopniu bohaterami baśni. Innych baśni.

Indeks osobowy

- Adamiec-Czubaj Beata 39, 135
Anders Jarosław 109, 137
Andersen Anne Catherine 38
Andersen Hans Christian 7,
10–12, 15–44, 135–139
Anderson Victoria 50, 135
Augustyn, św. 24
- Badinter Elisabeth 79, 135
Bartók Béla 49, 135
Benjamin Walter 24, 27, 135
Bettelheim Bruno 47, 85, 135
Beylin Stefania 18, 135
Bichat Marie François Xavier
122
Bieńczyk Marek 26, 135
Błażejowski Michał 19, 137
Bourdieu Pierre 78, 135
Brzozowska Zdzisława 19, 135
- Céline Louis-Ferdinand 130
Chwin Stefan 23, 135
Ciciak Anna 18, 135, 136
Collodi Carlo 29
- Danek Danuta 47, 135
Drozdowski Bohdan 35, 137
Dutka Elżbieta 139
Dymel-Trzebiatowska Hanna
32, 137
- Falski Maciej 106, 136
Faron Bolesław 93, 137
Franciszek, św. 24
- Gilmore David D. 127, 128, 135
Gralewicz-Wolny Iwona 139
Grimm Jacob Ludwig Karl 47,
135
Grimm Wilhelm Karl 47, 135
Groddeck Gotfryd Ernest 122
Gronczewski Andrzej 84, 136
Gutkowska Barbara 102, 104,
122, 135
- Herder Johann Gottfried 117
Hitchcock Alfred 49, 135
- Ingemann Bernhard Severin 20
Iwasiów Inga 61, 62, 64, 136,
138
Iwaskiewicz Jarosław 7, 10,
11, 18, 47–89, 93, 103, 104,
107, 123, 124, 126, 135–139
- Janion Maria 79
Januszewska Hanna 58, 137
- Kant Immanuel 117
Kapuścińska Anna 18, 136
Kierkegaard Søren 43, 44, 136

- Kłosińska Krystyna 48, 77, 86,
 136
 Kopacki Andrzej 24, 61, 135,
 137
 Kopciewicz Lucyna 78, 135
 Kristeva Julia 105, 106, 107,
 108, 111, 114, 130, 133, 134,
 136
 Lessing Gotthold Ephraim 117
 Lewis Naomi 21
 Lipszyc Adam 24, 135
 Loher Dea 77
 Lowrie Walter 44
 Lubowicka Agata 32, 137

 Madejski Jerzy 62, 136, 138
 Majewski Józef 89, 136
 Margański Janusz 127, 135
 Maroszczuk Grażyna 139
 Mendelssohn Moses 117
 Menninghaus Winfried 99,
 117, 123, 124, 136
 Mikurda Kuba 50, 135
 Miłosz Czesław 44, 136
 Mokranowska Zdzisława 86,
 136
 Mrozek-Sadowska Ewa 32, 137
 Murczyńska Jagoda 50, 135
 Mytych-Forajter Beata 139

 Netz Feliks 98, 104, 136
 Nikliborc Anna 58

 Ochab Maryna 15, 138
 Ogłóża Ewa 23, 27, 31, 39, 136

 Papieska Agnieszka 84, 136
 Papieski Robert 84, 136
 Papuzińska Joanna 21, 136
 Péju Pierre 16, 22, 137
 Perrault Charles 47, 58, 137
 Pieciul-Karmińska Eliza 47,
 135
 Pluta Magdalena 16, 137
 Pollock Griselda 50, 135
 Pomirska Monika 32, 137
 Przewłocki Grzegorz 79, 135
 Przybylski Ryszard 55, 65, 67,
 107, 124, 125, 137

 Ritz German 67, 137
 Romaniuk Radosław 84, 136

 Schlegel August Wilhelm 117
 Schlegel Karl Wilhelm Friedrich
 117
 Schopenhauer Arthur 122
 Sochańska Bogusława 15, 19,
 135, 138
 Sontag Susan 109–112, 122,
 123, 137
 Sowiński Grzegorz 99, 136
 Stachura Edward 35, 137
 Staff Leopold 35, 137
 Strzałka Jan 84, 138
 Swenson David F. 44

 Ślósarska Joanna 19, 137

 Thoreau Henry David 109
 Toeplitz Karol 44, 136

 Uniłowski Zbigniew 7, 10, 11,
 93–134, 136–139
 Urbankowski Bohdan 35, 137

 Veisland Jorgen 32, 137

- Wajda Andrzej 83, 84, 138
Warońska Joanna 139
Wierzbicka-Trwoga Krystyna
98, 138
Wojaczek Rafał 35, 137
Wróbel Elżbieta 139
- Wullschläger Jackie 15, 20, 28,
36, 38, 39, 138
Zawada Andrzej 48, 93, 136
Zielińska Barbara 78, 83, 138

Joanna Kisiel

Other tales. Andersen – Iwaszkiewicz – Uniłowski

Summary

The monograph is an invitation to read Hans Christian Andersen's fairy tale *The Snow Queen*, Jarosław Iwaszkiewicz's short story *Panny z Wilka* [*Maids from Wilko*] and Zbigniew Uniłowski's novel *Wspólny Pokój* [*A Common Room*]. The three interpretations presented in this book form, in the author's opinion, a coherent story about the alienation of men in the world of women. The aim is not to diagnose male weakness in confrontation with female strength. That would be an oversimplified response to the recognition of male domination in a patriarchal world. The story here concerns a form of masculinity that is passive, withdrawn, uncertain, and fearful, experiencing the strangeness of the female world in a state of both fascination and rejection, in the affects of desire, aversion, and repulsion. Femininity, on the other hand, appears as deeply immersed in life, ready to take up its challenges, unthreatened in its separateness and persistence, open and facing the masculinity retreating from its expansion. In the world of the three works analysed, women are full, even surplus, while men experience a multiplied lack, with women taking root in existence and men merely touching its surface. Ultimately, the feminine element seems identical with the essence of life, while in the male consciousness it goes on somewhere else, situating the male characters outside its mainstream.

The seemingly rebellious Kay, the protagonist of Andersen's fairy tale, consistently submits to the will of women, allows to be kidnapped by the overbearing Snow Queen, and then is saved by Gerda, who is devoted to him and capable of any sacrifice. Unlike in a traditional fairy tale, the boy remains passive and static, trapped in the icy land, while the field of action, courage and heroism falls to the girl. She is faced with an existential journey, repeated character trials and perseverance practice. Gerda gets to know the world, learns its complexities, emerges from its difficulties and keeps her pure childish

heart, while Kay lost it through evil spells at the very first opportunity. Gerda's power and determination, however, will overcome the spell and free Kay. Characteristically, the world that the girl traverses in order to achieve her goal turns out to be a world of strong women and of absent or entirely episodic male characters.

In Iwazskiewicz's short story, the mature Wiktor Ruben, after years of living alone, returns to Wilko to find there memories of his youth and old feelings, and among the inhabitants of the local manor to decide once again on his fate. A man's adventure in the world of women, however, will bring about a clash of completely separate, impenetrable worlds, and apart from mutual attraction and fantasies of love, Ruben's relations with his sisters from Wilko are consistently riddled with sentiments and tensions, passive aggression and resentment. Wiktor, who has typically masculine experiences behind him (war, prisoner-of-war camp), fails to connect with the vitality of the women from Wilko, and leaves for fear of being consumed by their feminine excess and alienation. Contaminated by an obsession with death, like Sinebeard from the cruel fairy tale, he turns out to be incapable of love, he will assess each of the women for the slightest flaw and reject them; only the phantasm of Fela, who died years ago, will retain an enduring charm for him.

The protagonist of Uniłowski's *Wspólny Pokój* [*A Common Room*], Lucjan Salis, dies of tuberculosis in a crowded flat, consumed by an additionally irresistible and all-embracing repulsion. Its source is not only the "unwanted proximity" of his roommates, but also his family history, marked by the traumatising figure of his dead mother. The male protagonists of the novel are essentially boys, deprived of their fathers, subjected to the authority of their overbearing mothers, immature, irresponsible, filling their futile lives with childish antics. Biologically weaker, they die one by one, while the women persist, as if in defiance of their metric, instinctively hooked into life, and on the stage of the novel theirs is the last word.

Kay, Wiktor and Lucjan are not rooted in any reality. Deprived of support in the male world, they do not find themselves among women either, condemned to an acute separateness. Kay and Ruben defend themselves from female interest and love by dislike and discredit, Salis fences himself off from them with a barrier of disgust. Otherness, the effect of separation, passive aggression and inertia in the face of fate characterise this form of masculinity to which the

protagonists of the analysed works refer. To varying degrees, they are ruled by a fearful attitude, an inability to make decisions, and withdrawal from the world. In each case, the proportions of weakness and strength are unevenly distributed in the referenced stories, and the male impotence, submissiveness, indecision and illness are dominated by the power of women, their firmness and determination, efficiency, vitality and the art of lasting. Strong femininity tries to impose its will on uncertain masculinity, but it also threatens the separateness and distinctiveness of the male subject. Its response can be a temporary rebellion and a dangerous adventure, an emotional freezing, a barrier of alienation, passive aggression, aversion, rejection, repulsion. The withdrawal of men from the feminine world results in a sense of indefinable absence and sadness, remaining there condemns men to the power of women.

Andersen's fairy tale, Iwaszkiewicz's short story and Uniłowski's novel, when juxtaposed together, lend themselves to a reading that seeks thematic common ground between narrative forms so different in genre and style. The fates of their protagonists are arranged in sequences corresponding to the stages of a man's life. At each of them - a gripping loneliness, a sense of alienation and lack of belonging, an experience of frozen existence, a touch of death.

Among the possible models of reading: psychological and autobiographical, realistic and environmental, there seems to be room for one that seeks a symbolic interpretation of the characters' fate. The stories about Kay, saved by Gerda, about Ruben, running away from the ladies of the Wilko, and Salis, severely separated from life and women, meet then on the same level of a supra-genre plot. It has the dimension of a literary fairy tale about the clash of what is masculine and what is feminine, but, like many of Andersen's fairy tales, it does not necessarily end well. The meeting of separate, opposing worlds of men and women, which in an idealistic utopia could complement each other, takes the form of disturbed harmony, confrontation, a state of threat and hostility underlain by passive aggression.

Redakcja Katarzyna Więckowska

Na drugiej i trzeciej stronie okładki wykorzystano grafikę autorstwa Oliwera Okręglickiego

Projekt okładki, stron: przedtytułowej, tytułowej oraz działowych Anna Krasnodębska-Okręglicka

Fotografia Autorki na drugim skrzydełku Beata Dzianowicz

Redakcja techniczna Małgorzata Pleśniar

Łamanie Edward Wilk

Redaktor inicjujący Paulina Janota

Nota copyrightowa obowiązująca do 31.08.2022

Copyright © 2021 by Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

Wszelkie prawa zastrzeżone

Sprzymyamy otwartej nauce. Od 1.09.2022 publikacja dostępna na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowe (CC BY-SA 4.0)

Wersja elektroniczna monografii zostanie opublikowana w formule wolnego dostępu w Repozytorium Uniwersytetu Śląskiego www.rebus.us.edu.pl.

 <https://orcid.org/0000-0003-0400-2524>

Kisiel, Joanna

Inne baśnie : Andersen – Iwaszkiewicz –

Uniłowski / Joanna Kisiel. - Katowice :

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2021

<https://doi.org/10.31261/PN.4044>

ISBN 978-83-226-4062-3

(wersja drukowana)

ISBN 978-83-226-4063-0

(wersja elektroniczna)

Wydawca

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice

www.wydawnictwo.us.edu.pl

e-mail: wydawnictwo@us.edu.pl

Druk i oprawa:

Volumina.pl Daniel Krzanowski

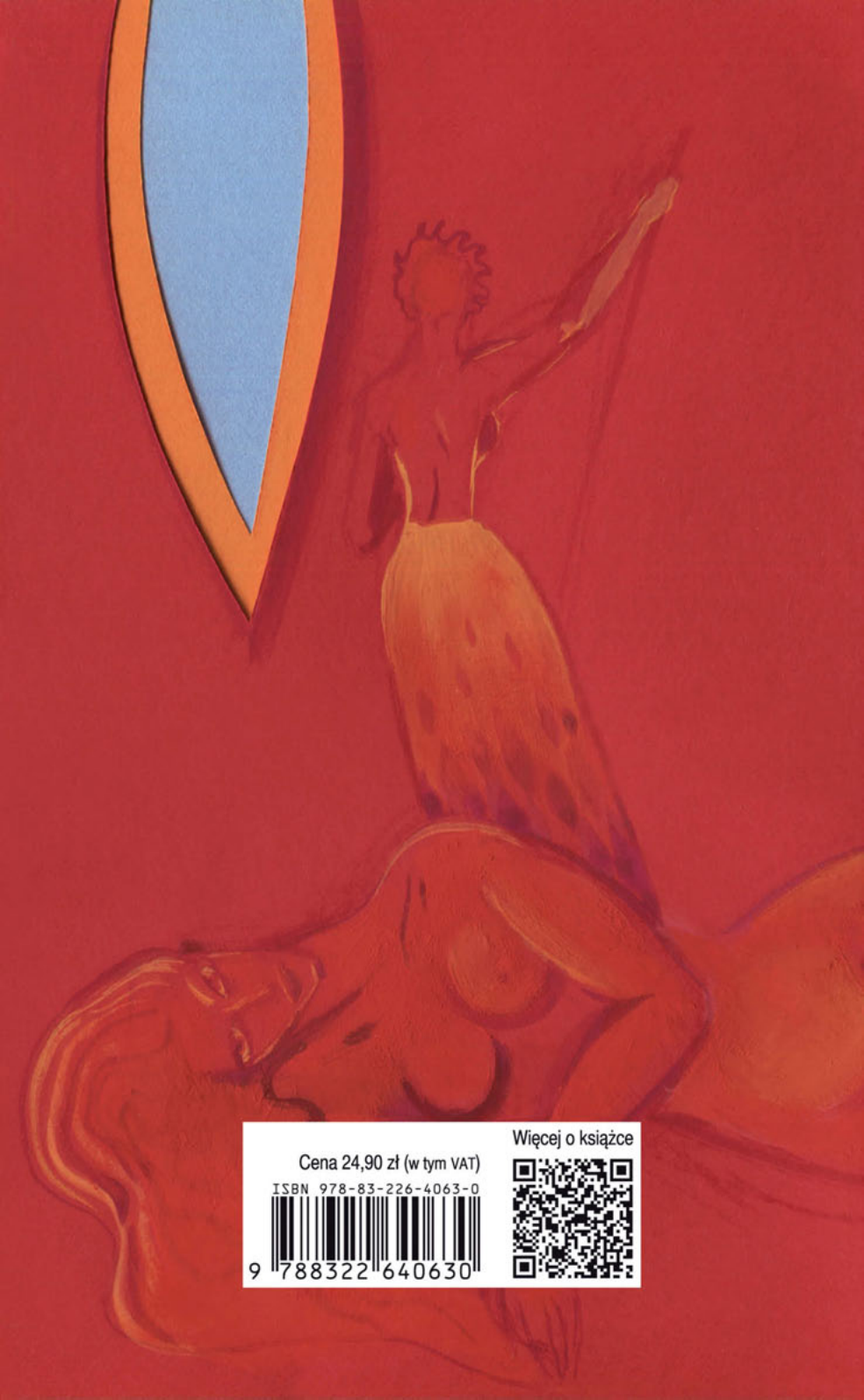
ul. Księcia Witolda 7-9

71-063 Szczecin

Wydanie I. Ark. druk. 9,25. Ark. wyd. 7,5. Papier Munken Polar 120 g. PN 4044.

Cena 24,90 zł (w tym VAT).

Cena 24,90 zł (w tym VAT)

ISBN 978-83-226-4063-0

9 788322 640630

Więcej o książce

Joanna Kisiel – literaturoznawczyni,
dr hab. nauk humanistycznych,
profesor uczelni,
pracuje na Wydziale Humanistycznym
Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

Autorka książek:

Retoryka i melancholia. O poezji

Jana Lechonia (2001), Chwile ulotne.

O poezji Ryszarda Kapuścińskiego (2009),

Imiona lęku. Szkice o poetach i wierszach (2009),

*Tropy samotności. O doświadczeniu egzystencji
w poezji (2011).*

Redaktor naczelna półrocznika naukowego

„Rana. Literatura – Doświadczenie – Tożsamość”.